

ไปสร้าง ธนาคารหยอยแครงที่บ้านนา

ศราวุธ เละโล๊ะ

การทำงานในพื้นที่ที่ง่ายต่อการอ่อนไหว ประชาคมในชุมชน มีความสัมพันธ์กลมเกลียว และมีกว้างเจดต่อหน่วยราชการที่เสมือนสิ่งแปลกล้อมเข้าไปในชุมชนนั้น หัวใจอันเป็นหลักปฏิบัติของงานพัฒนาคือร่วมมือกัน ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่ต้องนำมาใช้

บทนำ : รัฐอุปถัมภ์ภายใต้เงื่อนไขการช่วยเหลือตนเองของชุมชน

ตามที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้ว รัฐบาลโดยความรับผิดชอบของกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้พยายามสนองตอบต่อนโยบายความ

พยายามที่จะปรับปรุงมาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะในเขตชนบทยากจนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนั้น ในเชิงรูปธรรมของการปฏิบัติงาน กรมประมงได้ยึดถือปรัชญา “ในน้ำต้องมีปลา” เป็นแนวทางการพัฒนาการประมงของประเทศเพื่อแสวงหาแนวทางเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำเป็นแหล่งอาหาร

โปรตีนราคาถูกในระดับหมู่บ้านสำหรับบริการชุมชนชนบทที่ยากไร้ บนหลักการ “รัฐอุปถัมภ์ภายใต้เงื่อนไขการช่วยเหลือตนเองของชุมชน”

การเลี้ยงหยอยแครงประจำหมู่บ้านนา อำเภอเมือง บัตตานี ตามโครงการประมงหมู่บ้านภาคใต้ในเขตพื้นที่ชนบทยากจน จัดเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มุ่งยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ของประชากรในเขตพื้นที่เป้าหมายให้ดีขึ้น ทุกครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยง โดยช่วยกันดำเนินการหว่านหยอย การเฝ้าดูแลรักษา การคราดแยกกระจายลูกหยอย ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิต ตามคำแนะนำทางวิชาการของกรมประมง สมาชิกจะร่วมกันเลือกคณะกรรมการกลุ่มผู้เลี้ยงเพื่อเป็นตัวแทนในการดูแลรักษาผลประโยชน์ของตนเอง โดยหยอยแครงส่วนหนึ่งจะเก็บเป็นแหล่งฟอ-แม่พันธุ์และส่วนที่เหลือจะเก็บจำหน่ายเป็นรายได้ของหมู่บ้านต่อไป

อ่าวบัตตานี : กระจังออมสินของชาวเรือไกลและ

ความสมณะและสันโดษของผู้คน

อ่าวบัตตานี (อ่าวตะโล๊ะการิปรี-อ่าวนุ่น) อยู่ทางทิศเหนือของตัวจังหวัดบัตตานี อันเป็นส่วนหนึ่งของอ่าวไทยฝั่งตะวันตกช่วงล่างซึ่งมีพื้นที่ผิวน้ำประมาณ ๕,๐๐๐ ไร่ ความลึกของน้ำในอ่าวประมาณ ๑.๐-๑.๕ เมตร อ่าวบัตตานีเป็นลักษณะอ่าวที่ได้รับอิทธิพลของน้ำจืดและผลผลิตการชะล้างพัดพาจากแผ่นดินจากคลองบางปู แม่น้ำยะหริ่งและแม่น้ำบัตตานี ทำแก้มอ่าวซึ่งอยู่ในเขตอำเภอยะหริ่งยังคงลักษณะของป่าไม้ชายเลนพวกไม้โกงกางที่บริสุทธิ์อุดมสมบูรณ์ ถึงอนันต์มองดูเขียวขจีสดใสบ่งบอกถึงความอุดมของธาตุ

อาหารทางธรรมชาติจึงไม่น่าแปลกใจ
ที่พบว่ามีสัตว์น้ำอาศัยอยู่มากกว่า ๕๕
ชนิด โดยมีน้ำหนักรวมถึง ๓,๕๕๖
กิโลกรัมต่อตารางกิโลเมตร

รอบอ่าวปัตตานีนั้นมีประชา-
กรประมงน้ำตื้นอาศัยอยู่ประมาณ
๒,๗๕๓ ครัวเรือน หรือเป็นสมาชิก
ในครอบครัวประมาณ ๒๐,๖๘๒ คน
มากกว่าร้อยละ ๕๒ ของสมาชิกประมง
ในพื้นที่ดังกล่าว เป็นชาวไทยที่นับถือ
ศาสนาอิสลาม ซึ่งมีความสัมพันธ์แนบ
แน่นอย่างลุ่มลึกกับอ่าวมาแต่ครั้ง
บรรพกาล ตัวอ่าวจึงเปรียบเสมือนกอง
คลังแห่งรายได้ที่พวกเขาฝากความหวัง
ในการแสวงหารายได้มาใช้จ่ายนำมา
เลี้ยงชีพในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะ
พื้นที่อ่าวหน้าหมู่บ้าน ๓ ตำบลบนานั้น
พวกเขามีความเชื่ออย่างฝังใจว่าเป็น
ศูนย์รวมของความอุดมสมบูรณ์ด้วย
สัตว์น้ำนานาพรรณ ทั้งนี้ มากกว่าร้อยละ

๘๓ ของครัวเรือนหาประมงดังกล่าว
ใช้เรือพร้อมเครื่องยนต์เป็นพาหนะ ใน
การออกหาประมงนอกจากนี้ยังทยอย
ปลาโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องยนต์ ใน
ส่วนของเครื่องมือประมงนั้นเมื่อกล่าว
ร้อยละ ๗๒ นิยมใช้วนลอยในการจับ
สัตว์น้ำซึ่งจะออกจับปลาประมาณ
๒๐ ครั้ง/เดือน อันจะมีรายได้ประ
มาณ ๑๕๐-๒๕๐ บาท/ครั้ง นับ
ก็ครัวเรือนประมงรอบอ่าวปัตตานี จะมี
รายได้เมื่อหักเฉพาะค่าน้ำมันเชื้อเพลิง
ประมาณ ๑,๕๐๐-๒,๕๐๐ บาท/
เดือน ส่วนใหญ่มีสภาพหนี้ ซึ่งมียอม
ใช้บริการสินเชื่อนอกระบบธนาคาร
สมาชิกชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความเอา
ใจใส่ต่ออนามัยส่วนตัวและอนามัยถึง
แวดล้อมชุมชน อย่างมีเป็นห่วงถึง

กรมประมงโดยทนายรับผิดชอบ
ของสถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง
จังหวัดสงขลาสถานีประมงน้ำจืดจังหวัด

ปัตตานีและสำนักงานประมงจังหวัด
ปัตตานี ร่วมกับศูนย์การศึกษานอกโรง
เรียน มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะพัฒน
อ่าวแห่งนี้ให้เป็นแหล่งอาหารโปรตีน
ราคาถูก หรือเป็นธนาคารเพื่อแสวงหา
รายได้ของประชาชนเรือกอและผู้ยาก
ไร้หากำลิมจำที่อยู่เรือกอรายรอบอ่าวนั้น
เอง

สามกองหลอนใจเป็นหนึ่งในเดียว
เบิกฟ้าบานด้วยแวงตามิตรภาพ

โครงการเลี้ยงหอยแครงประจำ
หมู่บ้านนาเป็นโครงการที่กรมประมง
มุ่งหวังสร้างแหล่งพันธุ์หอยแครง
ขนาดใหญ่ของภาคใต้ตอนล่างเพื่อขจัด
ปัญหาการขาดแคลนลูกพันธุ์หอยแครง
ในประเทศ ซึ่งแต่ละปีต้องนำเข้าจาก
ต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย
ทำให้ต้องสูญเสียเงินตราไม่น้อยกว่า
ปีละ ๘๐ ล้านบาทพร้อมกับความยุ่งยาก
นานาประการ แต่ทั้งนี้อยู่บนฐานของ

การหวังผลผลิตการเก็บเกี่ยวที่มุ่งเน้นให้ชุมชนมีรายได้สูงสุดตามนโยบายการพัฒนาชนบทในเขตพื้นที่ยากจนของรัฐบาลเป็นแกนหลักอ่าวปัตตานีก่อนหน้านี้กรมประมงโดยกองประมงน้ำกร่อยได้นำร่องหว่านลูกพันธุ์หอยแครงจำนวน ๑๒ ตัน ซึ่งเป็นหอยจากเพชรบุรีไปแล้ว ตามโครงการปล่อยหอยแครงแบบประชอาสา หนึ่งบ้านได้ะโสม ตำบลบางปู อำเภอยะหริ่ง เมื่อวันประมงแห่งชาติ วันที่ ๑๓ เมษายน ศกนี้

สำหรับโครงการนี้หลังจากที่คณะทำงานได้ร่วมประชุม ปรึกษา วางแผนแจกแจงรายละเอียดของการปฏิบัติงานแล้ว สถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จังหวัดสงขลาทำหน้าที่เป็นกองกลางอำนวยความสะดวกโครงการทั้งหมด สำนักงานประมงจังหวัดปัตตานีรับประสานงานกับจังหวัดและหน่วยงานอื่น ๆ

๑๖ รุสมีแล

ที่เกี่ยวข้อง สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดปัตตานีได้รับมอบหมายให้ประสานงานมวลชนในพื้นที่

การทำงานในพื้นที่ที่ง่ายต่อการอ่อนไหว ประชาคมในชุมชนมีความสิ้นโดดสละและมักวางเฉยต่อหน่วยราชการที่เสมือนสิ่งแปลกปลอมที่เข้าไปในชุมชนนั้น หัวใจอันเป็นหลักปฏิบัติของงานพัฒนา คือ ร่วมกิน ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งวอดที่ต้องนำมาใช้

คณะทำงานจึงได้เข้าไปประสานความเข้าใจ ชี้แจงวัตถุประสงค์ ลักษณะปฏิบัติและเป้าหมายสูงสุดของโครงการกับราษฎร หมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๓ ตำบลบานา หมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๒ ตำบลตันหยงลูโ๊ะ ซึ่งเป็นราษฎรในพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้กลยุทธ์เข้าพบพูดคุยทำความเข้าใจกับราษฎรที่จับกลุ่มพักผ่อนอยู่บนแคร่ใต้ร่มไม้ ร้านข้าวย่าน้ำชา

กาแฟและตบมันร้อน สลัดจนสว่าง ความสนิทสนมเป็นกันเองโดยลงเล่นฟุตบอล/ตะกร้อกับกลุ่มวัยรุ่น-เยาวชนในหมู่บ้านตอนเย็น ๆ ผู้นำท้องถิ่นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้เฒ่าทางศาสนา อิหม่าม กอเต็บ บิหลัน ล้วนประทับใจวางใจตระหนักต่อความจริงใจของกรมประมงที่แน่วแน่ในความพยายามแก้ไขปัญหาปากท้องของพวกเขาอย่างจริงจัง ตั้งใจแน่วแน่เห็นว่าการแสดงของราษฎรในชุมชนเร่งเร้าสนองตอบต่อโครงการมากเพียงพอแล้ว คณะทำงานจึงนัดประชุมราษฎรตำบลบานา เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๒๔ โดยที่ประชุมมีประชามติเป็นสัญญาประชาคมของโครงการร่วมกันว่า

- ทุกครัวเรือนเป็นสมาชิกผู้เลี้ยงหอย ดูแลผลประโยชน์ของโครงการ

- ไม่มีการปักหลักไม่ทำรั้ว

- อนุญาตให้เจ้าพนักงานประมง (ลอยอวน วางเบ็ด หักลอบ) บริเวณหว่านหอยได้แต่ห้ามใช้คราดหรือเครื่องมือใด ๆ

- การคัดสรรผลประ โยชน์นี้ให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมสมาชิกชุมชน

- ผู้ใดฝ่าฝืนมติดังกล่าวจะถูกจับและปรับตามมติของที่ประชุมครั้งต่อไป

- ที่ประชุมขอร้องคณะกรรมการให้ไปชี้แจงต่อราษฎรในท้องที่อื่น ๆ รอบ ๆ อ่าวให้ทราบข้อตกลงดังกล่าวด้วย

คณะทำงานได้ตระเวนชี้แจงกติกาดังกล่าวข้างต้นต่อกลุ่มราษฎรรอบ ๆ อ่าว ทุกคนล้วนเห็นด้วยและยินดีจะให้สัญญาสุภาพบุรุษในการรักษาสัญญาประชาคมดังกล่าว
ชาวมัตสาร์รายอ อิดิลฟีตรี ๑

ชาวปัตตานีรวมพลังหัวานหอย ๓๐
ตัน

ยี่สิบเอ็ดมิถุนายน ณ มัสยิดประจำตำบลนาหลังนาชาวมุฮัมมัด (นมาซประจำวันศุกร์) กำนันแวนาลีและผู้ใหญ่บ้านแวนาแซ ได้แจ้งข่าวที่ทุกคนเฝ้าตั้งตารอคอย ว่าวันที่ ๒๖ มิถุนายนนี้ กรมประมงจะนำลูกพันธุ์หอยแครงมาหัวานเป็นวันที่ทุกคนต้องถือเป็นการต้องแสดงพลังความร่วมมือเพราะไม่เพียงแต่ต้องช่วยกันหัวานหอยแครงจำนวน ๓๐ ตัน ตามข้อตกลงของโครงการเท่านั้น ยังเป็นการรวมพลังเพื่อร่วมเฉลิมฉลองเทศกาลรายออิสติลฟีดรี (วันฉลองหลังการสิ้นสุดถือศีลอดประจำเดือนรอมฎอน) อีกด้วย ทุกใบหน้าบนมัสยิดมีท่าทีกระตือรือร้นแผนการหัวานหอยจำนวน ๓๐ ตันระดับชาวบ้านจึงได้กำหนดขึ้น มะรอนิงสาและ อูสมาน ยูโสป อับดุลเลาะห์ รอหะหมัด รออาหมัด ดลมานีฟ สุไลหมานและแวนะโละทั้งหมด ๑๐ คนได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม แต่ละคนควบคุมกองเรือลูกนึ่งอีกคนละ ๑๐ ลำ รับภาระหัวานหอยแครงจำนวน ๕๐๐ กระสอบ (๓๐ ตัน) กลุ่มแม่บ้านโดยมีภรรยาผู้ใหญ่บ้านแวนาแซเป็นแม่แรงรับหน้าที่ฝ่ายอาหาร ข้าวห่อบริการคนเรือ ๒๕๐ คน อิสมาแอรับปากจะประสานงานเรื่องไม้เสาหลักมาทำสะพานเพื่อเทียบเรือลำเลียงหอยและจัดหาคนมาทางเตนท์ ประระรำพิธี

เราเองพี่น้องกัน

๒๖ มิถุนาขณะการพักทายของแสงตะวันยามบ่าย สายลมที่พัดผ่านละลอกคลื่นทอประกายพิรุฬไหว ความพลุกพล่านของผู้คน ไม่ต่ำกว่า ๒,๐๐๐ คน ทั้งผู้หญิง ผู้ชาย ทั้งเด็ก ทั้งผู้ใหญ่ ความหลากหลายของสีส้มเสื้อผ้า ม่วง เขียว ส้ม แดง ละลานตา

ไปหมดทำให้ลานบริเวณ ๒ ไร่ริมขอบอ่าวตะโล๊ะควาวิปรี หน้าหมู่ที่ ๓ ตำบลนาหลังนาทลไปอย่างฉับฉิว เราเริ่มกำหนดการหัวานหอยแครงครั้งนี้ด้วยเสียงอัญเชิญพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน พร้อมกับกรนมาซเพื่อความสิริมงคลแก่หมู่บ้านและผู้ร่วมงาน ทุกใบหน้าสงบนิ่งขณะเสียงผ่านเครื่องขยายประกาศว่า “บรรดาการสรรเสริญเป็นกรรมสิทธิ์ในแห่งพระผู้อภิบาลให้แก่ศรัทธาชนถือครองพี่น้องกัน” ไชยบนพื้นแผ่นดินไทยภายใต้ร่มเงาธงไตรรงค์ เรามองพี่น้องกัน

หลังจากนั้นพิธีกรกล่าวเชิญท่านผู้อำนวยการกองประมงน้ำกร่อยในฐานะผู้อำนวยการโครงการประมงหมู่บ้านกลาได้ฯ กล่าวรายงานความเป็นมาของโครงการ ท่านรองอธิบดีกรมประมงฝ่ายวางแผนและพัฒนา กล่าวมอบพันธุ์หอยแครง ๓๐ ตัน ในนามของกรมประมง ท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานีกล่าวรับมอบในนามของประชาชนจังหวัดปัตตานี ตัวแทนราษฎรตำบลกลา กล่าวขอบคุณแขกผู้มีเกียรติทุกคนที่มีมาร่วมในพิธี ขณะที่พิธีได้ดำเนินไปตามกำหนดการเสมือนการรับรู้จากเบื้องบน ฝนก็ได้โปรยลงมาอย่างไม่มีเค้ามาก่อนพอขุ้มยอดพลูที่เราผู้ศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้าอุปถัมภ์มือกล่าวถ้อยสัตถุณและที่เสียไม่ได้ ต่อถองเรือช่วยกันหัวานหอย เราขอบคุณแขกผู้มีเกียรติที่มาร่วมพิธีด้วยการแสดง ซิลปะศิลปะพื้นบ้านของชาวปัตตานีเสียชีวิต ๒ อยู่ เสียงร้องเสียงกลองประสานเสียงใจโกลนเสียงปี่ชวา กระหิมะเร้าจังหวะ ซิลปะ-ศิลปะการต่อสู้ของชาวไทยมุสลิมที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมารุ่นแล้วรุ่นเล่า วันนี้ได้มีโอกาสดูศึกดาสดักดีศรีทางวัฒนธรรมต่อหน้าแขกผู้มีเกียรติต่างเมือง ผู้แสดงวัยเฉยเสขห้าสิบ

จึงสวมวิญญาณบรรพบุรุษ ร่ายรำโศกลวดลาย ลูกล่อลูกชนการต่อสู้กันอย่างสุดฝีมือจึงไม่แปลกใจที่ตลอดเวลารอบ ๆ วงจะกระหิมไปด้วยเสียงปรบมือ เสียงหัวเราะของผู้ชมที่สนุกสนานทั่วกันและแล้วมหกรรมหัวานหอยแครง ๓๐ ตัน ก็เริ่มขึ้นเมื่อกองเรือ ๑๒๐ ลำ พร้อมหอยแครง ๕๐๐ กระสอบ กับพนักงานหัวานหอยอี ๕๐๐ คน เริ่มเคลื่อนกองการาวานออกจากท่าเทียบเรือหัวานหอยทั้งนี้นำขบวนด้วยเรือของท่านรองอธิบดี ท่านรองผู้ว่าราชการ ท่านผู้อำนวยการกอง ท่านผู้อำนวยการ สพส. และหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ตามลำดับ ภาพกองเรือกอและ ๑๒๐ ลำพร้อมผู้คนในเครื่องแบบสีก็กำลังหัวานหอยเคียงข้างคนนึ่งผ้าโสร่งพร้อมผ้าขาวม้าคาดพุง เสียงเครื่องยนต์ เสียงจานกระทบพื้นกระดานเรือ มวลชนอีกกว่า ๑,๕๐๐ คนที่ยืนโบกมือส่งกำลังใจอยู่ริมฝั่ง แสงตะวันยามบ่ายทอประกายสีทองเมื่อประสานกับละลอกคลื่นพลิ้วตัวเข้าหาฝั่ง ทะเลสีครามขอบฟ้าสีเงิน ทิวไม้โกงกางเขียวชะอุ่มเลียนแนวขอบฝั่งสุดสายตา ก่อนที่ข้าพเจ้าจะขับเรือที่ไซกอยู่บนในหน้า ข้าพเจ้าหวนนึกถึงพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เคยอ่านในหนังสือเล่มใด จำไม่ได้แล้วว่า “...งานพัฒนาชนบทเป็นงานที่สำคัญ เป็นงานชากรเป็นงานที่ต้องทำด้วยความสามารถ ด้วยความฉลาดทำด้วยความบริสุทธิ์ใจมิได้มุ่งหมายหากินด้วยวิถีใด ๆ ใครอยากหากินขอให้ลาออกไปทำการค้าขายเสียดีกว่า...” ภาพที่เคยฝันร่วมกันในวันแรกที่เข้ามารับผิดชอบโครงการฯ เพื่อสร้างธนาคารหอยแครงประจำอ่าวปัตตานี ปรากฏว่าไร เป็นจริงสนิทแล้ว.๐